

ІНСТИТУТ ЛУБ'ЯНИХ КУЛЬТУР НААН

ІНСТИТУТ КЛІМАТИЧНО ОРІЄНТОВАНОГО
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА НААН

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКИЙ
КОЛЕГІУМ ІМ. Т.Г.ШЕВЧЕНКА» МОН

ГЛУХІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА

ІКОСГ НААН

МАТЕРІАЛИ

науково-практичної конференції

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ АГРАРНОЇ НАУКИ ТА ОСВІТИ

*до 125-річчя від дня народження видатного селекціонера,
ботаніка і генетика академіка Миколи Миколайовича Гришка*

5-6 січня 2026 року
м.Глухів

ІНСТИТУТ ЛУБ'ЯНИХ КУЛЬТУР НААН
ІНСТИТУТ КЛІМАТИЧНО ОРІЄНТОВАНОГО СІЛЬСЬКОГО
ГОСПОДАРСТВА НААН
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГІУМ
ІМ. Т.Г. ШЕВЧЕНКА»
ГЛУХІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ
АГРАРНОЇ НАУКИ ТА ОСВІТИ**
матеріали науково-практичної конференції
до 125-річчя від дня народження видатного селекціонера,
ботаніка і генетика академіка
Миколи Миколайовича Гришка
(Глухів, 05–06 січня 2026 року)

Електронне наукове видання

м. Глухів

2026

УДК 631.5

Матеріали науково-практичної конференції рекомендовані до розміщення у відкритому доступі рішенням вченої ради Інституту луб'яних культур НААН від 12 лютого 2026 р. протокол № 03.

Редакційна колегія:

Сергій Міщенко, доктор сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник – головний редактор, Інститут луб'яних культур НААН (ІЛК НААН);

Віктор Кабанець, доктор сільськогосподарських наук, професор, член-кореспондент НААН, ІЛК НААН;

Юрій Березовський, доктор технічних наук, доцент, Херсонський національний технічний університет;

Тетяна Головенко, доктор технічних наук, доцент, Луцький національний технічний університет;

Віктор Шейченко, доктор технічних наук, доцент, Полтавська державна аграрна академія;

Антін Шувар, доктор сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник, Західноукраїнський національний університет;

Наталія Кандиба, кандидат сільськогосподарських наук, доцент, Сумський національний аграрний університет;

Ганна Кириченко, кандидат сільськогосподарських наук, ІЛК НААН;

Лариса Кривошеєва, кандидат сільськогосподарських наук, ІЛК НААН;

Дмитро Петраченко, кандидат технічних наук, ІЛК НААН;

Олег Примаков, кандидат технічних наук, старший науковий співробітник, ІЛК НААН;

Василь Чучвага, кандидат біологічних наук, старший науковий співробітник, ІЛК НААН.

Відповідальна за випуск – **Світлана Дудукова**

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ АГРАРНОЇ НАУКИ ТА ОСВІТИ:

матеріали наук.-практ. конф. до 125-річчя від дня народження видатного селекціонера, ботаніка і генетика академіка Миколи Миколайовича Гришка (м. Глухів, 05-06 січня 2026 р.). Глухів : ІЛК НААН. 102 с. – [Електронне наукове видання].

Збірник підготовлено за авторською редакцією доповідей учасників конференції без літературного редагування. Редакційна колегія не несе відповідальності за достовірність інформації, яка наведена в роботах, та залишає за собою право не погоджуватися з думками авторів на розглянуті питання.

Ел. адреса: <https://is.gd/AlhsYM>

© ІЛК НААН, 2026

© Автори статей, 2026

**СИМБІОТИЧНА АКТИВНІСТЬ СОРТІВ СОЇ ЗА РІЗНИХ
КЛІМАТИЧНИХ СЦЕНАРІЇВ В УМОВАХ ПРАВОБЕРЕЖНОГО
ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ**

Лабунський Ігор

аспірант,

Грабовський Микола

д-р. с.-г. наук, професор,

Козак Леонід

канд. с.-г. наук, доцент,

Качан Леся

канд. с.-г. наук, доцент,

Павліченко Костянтин

д-р. філософії, асистент,

Білоцерківський національний аграрний університет,

м. Біла Церква

Урожайність насіння сої (*Glycine max* (L.) Merr.) суттєво зросла протягом останнього століття. Тенденція до зростання врожайності пояснюється швидким впровадженням виробниками технологій, що з'являються в результаті сільськогосподарських досліджень, зокрема появою нових адаптованих сортів [1]. Рослини, які найкраще підходять для отримання високого врожаю зерна сої, повинні мати такі характеристики: вертикальну орієнтацію листя, високу асиміляційну здатність, коротке і товсте стебло та мінімальну конкуренцію між рослинами [2–3]. Режим освітлення у посівах сої виступає ключовим фактором, що істотно визначає процес формування репродуктивних органів і, відповідно, рівень продуктивності культури. Найбільший вплив на світловий режим мають норми висіву насіння, проведення інокуляції а також умови живлення та сортові особливості [4–5].

Для досягнення вищої врожайності зерна існують два основних шляхи: збільшення індексу врожаю або збільшення сухої речовини [6–7]. Ряд фізіологічних досліджень показують, що генетичне вдосконалення сої майже не впливає на індекс врожаю [8]. Сучасні сорти сої найбільше сухої речовини у фазу наливу насіння [3, 5].

Одним із показників продуктивності сої є визначення спрямованості процесу формування сухої речовини та її розподілу між органами, що продукують і запасують. Тому визначення динаміки її накопичення протягом вегетаційного періоду, коли відбувалося нагромадження сухої речовини у сої,

дає змогу отримати найбільш достовірні дані про перебіг продукційного процесу та його специфіку [9–10].

Метою дослідження було визначення особливостей накопичення сухої речовини рослинами сої залежно від передпосівної інокуляції в умовах Правобережного Лісостепу України.

Дослідження проводились в 2024–2025 рр. в Навчально-виробничому центрі (НВЦ) Білоцерківського національного аграрного університету. Схема досліду: Фактор А. Сорти сої. 1.РЖТ Сальса 2.РЖТ Сайдіна 3.ЕС Фавор. Фактор В. Інокулянти. 1. Без проведення 2.Ризус 3. Нітроген Т 4. Ензим Агро. Розміщення варіантів у дослідах – систематичне послідовне. Загальна площа елементарної ділянки 40 м², облікової – 24 м². Повторність – триразова. Попередник – пшениця озима. Агротехніка вирощування сої загальноприйнята для зони Лісостепу, окрім факторів, що поставлені на вивчення. Динаміку нагромадження сухої речовини визначали шляхом відбору з кожного варіанта по 25 рослин у дворазовому повторенні з несуміжних повторень. Проби рослин зважували, висушували за температури 105°C і перераховували на суху речовину.

За результатами спостережень виявлено, що у фазу цвітіння рослин сої (ВВСН 60–66) найвищі значення сухої речовини отримано у сорту ЕС Фавор за інокуляції насіння препаратом Ензим Агро – 3,05 т/га і 3,78 т/га, відповідно у 2024 і 2025 рр. У сортів РЖТ Сальса і РЖТ Сайдіна на цьому варіанті інокуляції показники сухої речовини в роки дослідження були меншими : 2,73 і 3,21 т/га та 2,92 і 3,37 т/га. Проведення бактеризації насіння сої інокулянтами Ризус, Нітроген Т і Ензим Агро, в середньому за 2 роки, дозволило збільшити накопичення сухої речовини у фазу цвітіння досліджуваних сортів на 6,6, 6,9 і 7,4 %, порівняно з контролем.

У фазу повного наливу насіння (ВВСН 80–87), залежно від сорту та інокуляції насіння, суха маса рослин сої у 2024 р. була в межах 5,21–5,84 т/га та у 2025 р. – 5,92–6,77 т/га. В середньому за два роки, найвищий показник сухої маси отримано у сорту ЕС Фавор за інокуляції насіння препаратом Ензим Агро – 6,31 т/га, у сорту РЖТ Сальса – 5,90 т/га та у сорту РЖТ Сайдіна – 6,08 т/га. У варіанті із використанням препаратів Ризус і Нітроген Т суха маса рослин сої була меншою і становила у сорту РЖТ Сальса – 5,74 і 5,81 т/га, РЖТ Сайдіна – 5,93 і 6,02 т/га, ЕС Фавор – 6,03 і 6,15 т/га, відповідно.

Отже, проведення передпосівної інокуляції насіння сої забезпечує збільшення сухої речовини в рослинах досліджуваних сортів сої на різних етапах вегетації.

Список літератури:

1. Liu X., Jin J., Herbert S. J., Zhang Q., Wang G. Yield components, dry matter, LAI and LAD of soybeans in Northeast China. *Field Crops Research*. 2005. №93(1). P. 85-93.
2. Мостипан О. В., Грабовський М. Б. Вплив фунгіцидного захисту на формування фотосинтетичних показників посівів сої. *Агробіологія*. 2023. № 2. С. 50–59.
3. Грабовський М. Б., Федорук Ю. В., Грабовська Т. О., Лозінський М. В., Козак Л. А. Порівняльна оцінка урожайності та якісних показників сортів сої за традиційної та органічної технології вирощування. *Зернові культури*. 2023. Том 7. № 1. С. 113–122.
4. Мостов'як І.І., Кравченко О.В. Формування фотосинтетичної продуктивності посівів сої за використання різних видів фунгіцидів та інокулянту у Правобережному Лісостепу України. *Вісник Уманського національного університету садівництва*. 2018. Вип. 2. С. 21–24.
5. Німенко С.С., Грабовський М.Б. Вплив елементів технології на формування площі листкової поверхні рослин сої за органічного вирощування. *Таврійський науковий вісник*. 2023. № 130. С. 155–163.
6. Specht J. E., D. J. Hume, S. V. Kumudini. Soybean yield potential – a genetic and physiological perspective. *Crop science*. 1999. №39. P. 1560-1570.
7. Німенко С.С., Грабовський М.Б. Формування симбіотичного апарату сортів сої за органічного вирощування. *Аграрні інновації*. 2023. №18. С. 89–97.
8. Frederick J. R., Hesketh J. D. Genetic improvement in soybean: physiological attributes. *Genetic improvement of field crops*. CRC Press, 2021. P 237–286.
9. Мостипан О.В., Грабовський М.Б. Вплив гербіцидів на формування урожайності зерна та якісних показників сортів сої. *Таврійський науковий вісник*. 2023. № 132. С. 132–141.
10. Nimenko S. S., Grabovskyi M. B., Grabovska T. A., Cierjacks A. Ecologization of soybean growing technology. *Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції “Аграрна освіта і наука: досягнення та перспективи розвитку”*. Біла Церква, 30 березня 2023 р., С. 202–204.